

Torne-Muonioälvarnas och kustområdets fiskeriområde
(Tornion-Muonionjoen ja rannikon kalatalousalue)
Tomura.kta@gmail.com

ÖVERSÄTTNING

2024-01-16

Remiss 14.12.2023 om planen för nyttjande- och vård för Torne-Muonio älvars och kustens fiskeriområde

GRÄNSÄLVSKOMMISSIONEN YTTRANDE OM PLANEN FÖR NYTTJANDE- OCH VÅRDPLANEN

Gränsälvscommissionen tackar för yttrandebegäran och presenterar följande synpunkter gällande planutkast för Torne-Muonio älvars och kustens fiskeriområde:

Planen har beretts med en ganska täckande bild av vattnets och fiskbeståndens tillstånd. I mål och åtgärder har det uppmärksamrats olika delarna av hållbarhet. Den utförda SWOT-analysen ger verktyg för prioritering av åtgärden och betoning i de olika delområdena i fiskeriområdet.

Information om antalet fiskare i olika fiskargrupper resp. sålda fiskekort i älven under de senaste åren skulle kunna tilläggas för att få en uppfattning om fisketryck (laxen, spöfiske) på älven som helhet. Fångstplatserna som nämns i fiskestadgans bilaga för håvning, flyt- och kullenät är väsentliga för traditionellt och husbehovsfiske i älven men dem nämns inte i planen, inte heller för fisketurism viktiga områden/kommundelar. Enligt finska fiskelagens (10.4.2025) §36 mom 7 borde områden som är av betydelse från fiskeriekonomisk synpunkt och områden som lämpar sig väl för kommersiellt fiske och fisketurism definieras i planen. Kartor kunde nyttjas för att belysa dessa i planen så att man ser var i planeringsområdet fisketrycket är som störst. Det vore lämpligt att ha med giltighetstiden för planen i rubrik eller inledningen.

Trots sin omfattning innehåller planförslaget ingen information om fiskekultur i Tornedalen, varav bl.a. Leena Knihtilä har utarbetat en magisteruppsats (Knihtilä L. Laxfiske i Torneälvsområdet på 1800-talen. Jyväskylän universitet. 1981) som skulle kunna användas i detta avseende i planen. Det vore bra att ta fram information om fiskets uråldriga ekonomiska betydelse för områdets invånare och för Tornedalens identitet i planen. Det nämns inget om patafiske vid älven i planutkastet även om det har varit den viktigaste fiskemetoden under de senaste fyrahundra åren ändå till de senaste årtiondena. Information om laxfiskets ekonomiska betydelse idag finns bl.a. i en utredning för Statsrådets kansli (Företagsverksamhet inom vilt och fiske – aktuell status och utvecklingsförutsättningar, Publikationsserie för statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet 40/2018).

Torneälvens håvfiskekultur som levande fisketradition bereds som Finlands och Sveriges gemensamma Unesco-utnämning till listan över immateriella kulturarv. Om detta projekt förverkligas kommer det vara ett betydande element som borde beaktas även vid planen för nyttjande- och vård.

Kommissionen anser att informationen och områdets synpunkter på vattnets och fiskbeståndens status som väsentliga i planen och dessa har presenterats tydligt med flera diagram. Avsnittet gällande uppföljning av fisket och fiskbestånden är exempel på konkret nytta från planen för vidare åtgärder. En kommunikationsplan skulle vara ett nyttigt verktyg för att lyfta åtgärder ur användnings- och vårdplanen i ett stort fiskeriområde som är betydelsefullt i termer av fiskbestånd och fiskeri.

Kommissionen vill i detta samband betona att Torne- och Muonio älvar är internationella vattendrag, gränsvatten, som Finland och Sverige tillsammans förhandlar om gällande möjliga förändringar till fiskestadgan i enlighet med gränsälvöverenskommelsen från 2010. Sverige har som stöd en referensgrupp bestående av regionala representanter utnämnd av Havs- och vattenmyndigheten, som ger förslag gällande förvaltning av fisket. Finland (SJM) efterfrågar förslag via en öppen remiss innan förhandlingarna och under dessa. Gränsälvskommissionen ger sitt eget yttrande årligen och främjar vid behov förhandlingar samt följer förverkligandet av gränsälvöverenskommelsen.

Fiskestadgan och processerna kopplade till den har beskrivits mycket snävt i planförslaget och således ges dem en mindre roll än vad dem har i verkligheten. Det vore lämpligt att lägga till nyttjande- och vårdplanens litteraturreferenser lagen om gränsälvöverenskommelse mellan Sverige och Finland (2010:897) samt länk till gränsälvskommissionens hemsida www.fsgk.se, där det går att finna bl.a. överenskommelsen, fiskestadgan och förhandlingsprotokollen. Dessutom går det att finna övervakningsdata gällande fiskbestånden i gränsvattnen, bl.a. Sveriges och Finlands gemensamma (SLU och LUKE) årliga biologiska rapport om fiskbestånden vilket översättning till finska kommissionen bekostar.

Det vore bra att i planen uppmärksamma betydelsen av den finska lagen om djurvälstånd (693/2023) för praktikaliteter gällande fiskhantering vid fiske bl.a. som något kopplat till informering, reaktiv fiskeförvaltning och övervakning.

I planen synas inte gränsälvens fiskestadga närmare, utan det konstateras bara att det inte finns behov att utöka det gemensamma fiskekorts-området under planeringsperioden (3.6.4 och 4.6.4). Som en notering kopplat till detta finns det inom gränsälvområdets fiskestadgas tillämpningsområde inte under fiskesäsongen någon reaktiv fiskeförvaltning (t.ex. temperatur, fisketryck), vilket i planen i övrigt är med som en förvaltningsmetod. I planens punkter Fiskbeståndens målstatus och delmål kan det nämnas gällande vattenrening i industrier bästa möjliga teknik (BAT, Best available techniques) och bäst miljöpraxis (BEP, Best environmental practice) som väletablerade termer.

I planen finns åtgärder för utveckling, informering och gemensamma aktiviteter (bl.a. 2.7.4, 3.6.5, 3.7.4, 4.6.5 och 4.7.4). Kommissionen konstaterar att ifall fiskeriområdet identifierar behov av gränsöverskridande samarbete och informering kan kommissionen främja sådana akter i samarbete med fiskeriområdet.

Kommissionen kommer att be fiskeriområdets representant att berätta om användnings- och vårdplanen till kommissionen under början av 2024 och uppmuntrar fiskeriområdet även i övrigt till kommunikation och samarbete med kommissionen

gällande användning- och vårdfrågor när det gäller gränsvattnen som omfattas av gränsälvsöverenskommelsen.

Yttrandet har beretts av kommissionens sekreterare Annika Sallisalmi. Kommissionen har godkänt yttrandet via e-post t.o.m. 2024-01-16. Yttrandet har sparats i ACTA diariehanteringssystem.

Finsk-svenska gränsälvskommisionen